

luokkansa pyrkimystä hyvinvointiin ja vapauteen. Tosiaan työväen osuustoiminnan menestys riippuu etupäässä työläisnaisen ymmärtäväisyydestä ja uhrautuvaisuudesta; sangen sattuvasti lausui vanha Holyoake, että miehet ovat osuustoiminnan jäntereet, mutta naiset sen ydin. Tämä ymmärtäväisyys voi kehittyä niin pitkälle pienissä lapsissakin, että, kuten jossakin olen lukenut, kerran pikku tyttö juoksi pitkiä matkoja työväen osuuskauppaan hakeaksensa sieltä jonkin pikku tavarahan, vaikka äiti ei ollut nimenomaan käskennyt häntä sinne ja vaikka hän olisi saanut sen aivan läheisestä nurkkapuodista.

6. 12. 17.

OSUUSKAUPPOJEN PALVELUSKUNTA.

Kysymys osuuskauppojen palveluskunnan aseman järjestämisestä on tällä alalla kaikkein vaikeimpia. Ei käy kieltäminen, että osuuskaupassa on työntekijöitä ja työnantajia, jotka näyttävät olevan samassa suhteessa toisiinsa kuin tavallisissa kapitalistisissa liikkeissä. Ero yksityisten kapitalistien ja osuuskauppojen työntekijäin välillä on kuitenkin ilmeinen. Yksityinen kapitalisti voi näet aina esiintyä jyrkässä vastakohtaisuudessa käyttämään työntekijöitä vastaan, koska hänen ja hänen työväkensä edut aina ovat vastakkaisia; minkä toinen voittaa, sen menettää toinen. Mutta osuuskaupassa, jossa työntekijäkin on osallinen voitosta ja jossa hän itse muitten kanssa välillisesti valitsee työnjohtajatkin, on asianlaita hieman toisenlainen, ja työnantajan ja työntekijän suhde toisiinsa kadottaa sitä enemmän jyrkkyydestään, mitä enemmän yhtäläistä väkeä osuuskaupan jäsenet ovat, s. o. mitä suuremmissa määrässä he kuuluvat yhteen ja samaan puolueeseen ja heidän taloudelliset etunsa siis ovat

yksinomaan tahi pääasiallisesti samat. Jotenkin sattuvasti H. Kaufmann, joka älynsä nojalla tavallisesta kansakoulunopettajasta kohosi koko Saksan osuuskauppaliikkeen johtajaksi, onkin lausunut, että osuuskaupan työväestö tavallansa on oma työnantajansa. Kuitenkin ainoastaan tavallansa — sillä että suhde ei kaikesta huolimatta ole aivan eheä, sitä todistavat ne riitaisuudet, joita silloin tällöin sattuu osuuskaupan johtomiesten ja sen työntekijäin välillä, kuten esim. Parisissa leipurinammattin ja Saksassa kirjapaino- ja tupakka-ammattien alalla sekä »Elannossa» meillä. Myöntää täytyy, että tällaiset riitaisuudet ovat erittäin ikäviä, koska niissä työmiehet taistelevat työmiehiä tai heidän luottamusmiehiään vastaan, ja sen takia ne useimmiten ovatkin sangen vaikeita ratkaista. Ne jättävät siitä syystä tavallisesti jälkeensä ainakin joksikin aikaa ikävän muiston, jota ei niin kohta unohdeta, kuten aina silloin, milloin veli nousee taisteluun veljeä vastaan. Tavallisesti nämä riitaisuudet johtuvat siitä, etteivät riidan nostajat aina tarkoin pidä mielessään, että osuuskaupatkin, vaikka ne olisivatkin täydelleen työväestön käsissä, toimivat keskellä nykyistä kapitalistista yhteiskuntaa, jonka kirous ulottuu osuuskaupankin alalle ja lamauttaa sen toimintaa.

On olemassa kaksi vastakkaista suuntaa, kun on kysymys, mitenkä osuuskaupan tulee suhtautua palvelusväkeensä ja tämän palvelusväen vaatimuksiin. Toisen mielipide on se, että pitäisi antaa melkein kaikki, mitä palveluskunta vaatii, koska se ei muka vaadi liikojia, ja että sen sijaan olisi luotettava siihen, että suuremmat edut korvataan työn voimaperäisyyden kasvamisella, varsinkin kun osuuskaupan työläisiä on innostamassa luokkayhteisyyden aate. Toiselta puolen taas väitetään, että niinkuin osuuskauppa myy tavallisista käypähinnoista, niin sen myöskin tulee pysyä palveluskunnalle myönnettävien etujen suhteen niissä puitteissa, jotka ympäröivä kapitalistinen yhteiskunta määrää. Mitä ensimmäiseen väitteeseen tulee, niin

sopii huomauttaa, että työn voimaperäisyys, joka tosiaan kaikessa työssä on suunnattoman tärkeä tekijä, ainoastaan vähitellen kussakin työntekijässä kasvaa ja ettei osuuskaupan, varsinkin jos se on pääasiallisesti työväestön käsissä, sovi sängen kovasti rasittaa työväkeänsä, kuten moni yksityinen kapitalisti tekee nykyään Taylorin järjestelmän mukaan. Ja mitä luokkatietoisuuden innostamaan henkeen tulee, niin sillä on kyllä erinomaisen suuri merkitys työväestön johtamassa osuuskaupassa. Mutta ei siltäkään sovi vaatia mahdollisuuksia. Voisihan silloin myöskin sanoa, että osuuskaupan palveluksessa olevan henkilön tulee yhteisen hyvän takia tehdä työnsä tavallista alemmasta palkasta, kuten tosiaan välistä nähdäänkin työväen omien yritysten pystyynpanossa.

Mutta ei myöskään sovi vaatia, että osuuskaupan palveluskunta tekisi tehtävänsä niin vähäisestä palkasta kuin mistä kilpailun käydessä voi työntekijöitä saada, kuten asianlaita on yleensä yksityisten kapitalistien työmailla. Sillä millainen pääasiallisesti työväen hallussa oleva yritys se on, joka pitää omaa kansanluokkaansa sillä elämisen rajalla, joka monesti vain hieman kohoaa hengissä pysymisen yläpuolelle. Ja huomioonotettava on myöskin, että palvelusväelle annetut suuremmat edut ylipäänsä tuovat osuuskauppojen palvelukseen parhaimmat työvoimat ja siten melkoisesti edistävät niiden menestymistä.

Jotta osuuskaupan ja sen palveluskunnan suhde toisiinsa sopivalla tavalla järjestyisi, vaaditaan osuuskaupan jäseniltä ja palveluskunnalta suurta ymmärtäväisyyttä. Jos osuuskaupan jäsenet pitävät pääasiana sitä, että he saavat suuria voitto-osinkoja kaiken muun kustannuksella, niin siinä tapauksessa ei tietysti voida kohottaa palveluskunnan elämätasoa. Ilmeistä on myöskin, ettei osuuskaupan palveluskunta saa vaatia mahdollisuuksia. Sillä mitä hyötyä siitä on, että yhteinen liike menee kumoon ymmärtämättömien vaatimusten takia, kun kapitalistisen järjestelmän

puitteissa toimiva osuuskauppa ei mitenkään myönnä noitten mahdolluuksien toteuttamista? Ymmärtää täytyy myöskin, että osuuskauppoihin nojautuva tuotanto on myöskin yhä laajennettava useampiin tuotantomuotoihin, jotta täten yhä suurempia työntekijäryhmiä riistettäisiin kapitalistien käsistä ja siten koko työväenluokan yhteiskunnallinen taso kohoaisi. Mutta tämmöinen tuotannon laajeneminen useampiin yrityksiin tietää sekä voitto-osinkojen supistumista että palveluskunnalle annettavien etujen pysyttämistä kohtuullisissa rajoissa. Vaaditaan siis lyhyesti sanoen kaikenpuolisesti oman itsekkäisyyden rajoittamista suuren yhteisen edun hyväksi.

Kaiken yllämainitun takia täytyy löytää jokin välittävä menettelytapa osuuskaupan ja sen palveluskunnan etujen suhteen. Tällaista olisi se menettely, joka palveluskunnalle, sen yksityisille jäsenille myöntää niin suuria etuja kuin koko osuuskaupan *yhteinen etu* suinkin sallii, s. o., että osuuskauppa hyvittää palveluskuntansa niinkuin samansuuruiset parhaimmat ja siivoimmat kapitalistiset liikkeet, ja jos suinkin mahdollista, vieläpä hieman ylikin tämän määrän. Mutta erittäin tarkasti on valvottava, että asianomainen osuuskauppa ja kyseessäoleva kapitalistinen liike ovat jotenkin tasaväkisiä ja yhtä kilpailukykyisiä, sillä pieni osuuskauppa ei tietysti voi tässä suhteessa kilpailla suuren kapitalistisen liikkeen kanssa. Tässä suhteessa on pääasiallisesti silmälläpidettävä, että osuuskaupat tarkoin noudattavat ainakin niitä tariffeja ja minimi- (alimpia) vaatimuksia, joita ammattiyhdistykset ja ammattiliitot ovat säätäneet. Vielä tulee tietysti osuuskauppojen olla ostamatta tavaroitaan semmoisista liikkeistä, jotka tavalla tai toisella polkevat työväen elintasoja, ja sensijaan suosia semmoisia tuotanto- ja kauppaliikkeitä, jotka kaikinpuolin kohtelevat työväkeänsä ja palveluskuntaansa ihmisarvoisella tavalla. Nämä vaatimukset esitettiin m. m. Saksan ammattiyhdistyskongressissa Kölnissä v. 1905 ja kansainväli-

sessä sosialistikongressissa Köpenhaminassa v. 1910. Ilmeistähän onkin, että osuuskaupoille käy mahdottomaksi kilpailun vuoksi korottaa palveluskuntiansa elintasoja, jos ne edistävät sellaisia kapitalistisia liikkeitä, jotka tätä samaa elintasoja polkevat, ja että he siten tekevät myöskin mahdottomaksi ammattiyhdistysliikkeelle tavoitella varsinaista tarkotusperäänsä eli työläisten elintason kohottamista taistelussa kapitalisteja vastaan. Muuten on tietysti parasta, että kaikki palveluskunnalle myönnettävät edut järjestetään yhtenäisten periaatteitten mukaan, niin ettei toisia palveluskunnan jäseniä suosita liiaksi ja toisia taas syrjäytetä. Mutta sen ohessa täytyy tietysti antaa paikallisten olosuhteiden jossakin määrin vallita ja antaa näitten mukaan pienempiä lisiä, jotka luonnollisesti voivat johtua kalliimmista elantokustannuksista ja muusta semmoisesta. Ja vaikka epäilemättä on perää prof. Gizyckin väitteessä, ettei ole mitään syytä palkata henkistä työtä suuremmalla korvauksella kuin ruumiillista, niin täytyy kuitenkin osuuskaupankin alalla *ainakin toistaiseksi* henkisen työn tekijän vaivat korvata korkeammin, vieläpä suhteellisesti melkoista korkeammin kuin ruumiillisen työn, sillä on epäilemättä vielä sangen vaikeata saada kykeneviä johtomiehiä henkisen työn puolella, ja niiden johdosta riippuu kuitenkin hyvin suuressä määrin liikkeen menestys. Saksassa ja muissa maissa saavutettu kokemus näyttää tämän toimenpiteen aivan välttämättömäksi.

Jos kaikesta huolimatta sittenkin syntyy erimielisyyksiä osuuskaupan johtomiesten ja palveluskunnan välillä, on nämä riitaisuudet ratkaistava kaikessa hiljaisuudessa sovinto-oikeuden kautta, jonka lausunto on lopullinen. Sovinto-oikeus voi olla pysyväinen lautakunta, jonka osuuskauppojen yleinen kokous joka vuodeksi asettaa.

Mutta paras keino palveluskunnan elintason korottamiseksi on epäilemättä osuustoiminnan laajentaminen yhä laveampiin piireihin eli toisin sanoen osuusliik-

keen jäsenmäärän kartuttaminen ja sen ostomäärän kohottaminen. Mitä laajemmalle osuuskaupan vaikutus ulottuu, sitä paremmin se voi palkata palveluskuntansaakin, sitä parempia elämisehtoja se voi työntekijöilleen myöntää. Kun liikkeen voitto lisääntyy, liikenee siitä tietysti yhä suurempia summia niillekin. On sen takia jokaisen työläisen sula velvollisuus koettaa edistää sitä osuuskauppaa, jonka jäsen hän on, siten että hän koettaa hankkia kaupalle yhä uusia jäseniä ja uusia ostajia. Tämän hän tietysti tekee sitä suuremmalla mielihyvällä, mitä enemmän hän tuntee itsensä solidaariseksi osuuskauppansa kanssa ja siihen kiinnityksi. Tämä tunne elpyy hänessä yhä elävämmäksi, jos hän tietää, että suurin osa hänen osuuskauppansa jäsenistä on hänen hengenheimolaisiaan, että heitä elähdyttää sama ylevä aate kuin häntäkin, se että osuustoiminta-aate sekin on mahtava välikappale työväestön vapautustaistelussa, välikappale, joka yhdessä muitten kanssa vie suureen toivottuun lopputulokseen.

23. 9. 16.

TYÖVÄEN ISÄNMAALLISUUDESTA.

Se puhe, jonka minä pidin Hämeenlinnassa sosialidemokraattisen puolueen 25-vuotisen juhlan johdosta ja joka ensin oli julkaistuna »Hämeen Kansassa» ja sittemmin »Suomen Sosialidemokraatissa» ynnä muissa puoluelehdissä, on herättänyt eräissä porvarillisissa lehdissä, jotka noudattavat samaa suuntaa, jonkinlaista huomiota. Vanhasta kokemuksesta tiedän, ettei polemiikki mainituissa lehdissä minun taholtani tuotaisi mitään hedelmiä. Mutta muitten kehoituksesta tahdon kuitenkin puoluelehdissä julkaista muutamia vastaväitteitä porvarilehtien kirjoitusta vastaan, joka kaikissa lienee yksi ja sama ja samasta lähteestä lähtenyt.